

Samling af Afgørelser

FORSLAG TIL AFGØRELSE FRA GENERALADVOKAT
M. WATHELET
fremsat den 14. januar 2016¹

Sag C-438/14

**Nabiel Peter Bogendorff von Wolffersdorff
mod
Standesamt der Stadt Karlsruhe,
Zentraler Juristischer Dienst der Stadt Karlsruhe**

(anmodning om præjudiciel afgørelse indgivet af Amtsgericht Karlsruhe (byretten i Karlsruhe, Tyskland))

»Unionsborgerskab — en medlemsstats myndigheders afslag på i fødselsregistret at registrere adelstitler og et adelsmærke som en del af et efternavn, som en voksen person har erhvervet i en anden medlemsstat — den omstændighed, at sagsøgeren, der er statsborger i de to berørte medlemsstater, har erhvervet navnet efter egen ansøgning«

I – Indledning

1. Den foreliggende præjudicielle anmodning vedrører fortolkningen af artikel 18 TEUF og 21 TEUF i relation til en tvist mellem Nabiel Peter Bogendorff von Wolffersdorff, der er tysk og britisk statsborger, og de tyske myndigheder, som har meddelt afslag på at ændre hans fornavne og efternavn på hans fødselsattest samt på, at der i fødselsregistret tilføjes adelstitler som en bestanddel af et efternavn, som han erhvervede i Det Forenede Kongerige, nemlig »Peter Mark Emanuel Graf von Wolffersdorff Freiherr von Bogendorff«².
2. Den foreliggende sag indgår i en lang række af sager angående unionsborgerskab i relation til et efternavn, hvilke lå til grund for domme Konstantinidis (C-168/91, EU:C:1993:115), Garcia Avello (C-148/02, EU:C:2003:539), Grunkin og Paul (C-353/06, EU:C:2008:559), Sayn-Wittgenstein (C-208/09, EU:C:2010:806) og Runevič-Vardyn og Wardyn (C-391/09, EU:C:2011:291).
3. Til trods for ligheder med den sag, der lå til grund for dom Sayn-Wittgenstein (C-208/09, EU:C:2010:806), adskiller den foreliggende sag sig fra denne, idet sagsøgeren i tvisten i hovedsagen er statsborger i to medlemsstater, og idet tysk ret tillader, at adelstitler kan benyttes som en bestanddel af et efternavn, uanset at de er blevet afskaffet og ikke længere kan tilkendes.

¹ — Originalsprog: fransk.

² — I nærværende forslag til afgørelse anvender jeg sagsøgerens fornavne og efternavn som anført under sagen for den forelæggende ret, nemlig »Nabiel Peter Bogendorff von Wolffersdorff«.

II – Retsforskrifter

A – EU-retten

4. Artikel 18, første afsnit, TEUF har følgende ordlyd:

»Inden for traktaternes anvendelsesområde og med forbehold af disses særlige bestemmelser er al forskelsbehandling, der udøves på grundlag af nationalitet, forbudt.«

5. Artikel 20 TEUF bestemmer:

»1. Der indføres et unionsborgerskab. Unionsborgerskab har enhver, der er statsborger i en medlemsstat. Unionsborgerskab er et supplement til det nationale statsborgerskab og træder ikke i stedet for dette.

2. Unionsborgerne har de rettigheder og er underlagt de pligter, der er indeholdt i traktaterne. De har bl.a. følgende rettigheder:

a) de har ret til at færdes og opholde sig frit på medlemsstaternes område

[...]

Disse rettigheder udøves med de begrænsninger og på de betingelser, der er fastsat i traktaterne og i foranstaltninger vedtaget med henblik på deres gennemførelse.«

6. Artikel 21, stk. 1, har følgende ordlyd:

»Enhver unionsborger har ret til at færdes og opholde sig frit på medlemsstaternes område med de begrænsninger og på de betingelser, der er fastsat i traktaterne og i gennemførelsesbestemmelserne hertil.«

B – Tysk ret

7. Artikel 123, stk. 1, i forfatningen for Forbundsrepublikken Tyskland (Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland) af 23. maj 1949 (BGBl. s. 1, herefter »forfatningen«), bestemmer, at »lovgivning, der er i kraft inden det første møde i Bundestag, forbliver i kraft i det omfang, den ikke er forfatningsstridig«.

8. Artikel 109 i Det Tyske Riges forfatning (Verfassung des Deutschen Reichs), der blev vedtaget den 11. august 1919 i Weimar og trådte i kraft den 14. august 1919 (Reichsgesetzblatt 1919, s. 1383, herefter »Weimar-forfatningen«), bestemmer:

»Alle tyske borgere er lige for loven.

Mænd og kvinder har principielt samme borgerlige rettigheder og pligter.

Offentligretlige privilegier eller ulemper, der skyldes fødsel eller stand, skal afskaffes. Adelsbetegnelser udgør kun en bestanddel af navnet og må aldrig mere tilkendes.

Titler må kun tilkendes, såfremt de betegner et embede eller et erhverv; dette berører ikke akademiske grader.

Staten kan hverken tildele ordner eller hæderstegn.

Tyske statsborgere må ikke modtage titler eller ordener fra en udenlandsk regering.«

9. Lov om indførelse af borgerlig lovbog (Einführungsgesetz zum Bürgerlichen Gesetzbuch) af 21. september 1994 (BGBl. I s. 2494, berigtiget i 1997 I, s. 1061, herefter »EGBGB«) bestemmer i den affattelse, der finder anvendelse på tidspunktet for de faktiske omstændigheder i tvisten i hovedsagen:

»Artikel 5 – Personalstatut

(1) Såfremt der henvises til lovgivningen i den stat, som en person er statsborger i, og den pågældende er statsborger i flere stater, anvendes lovgivningen i den af disse stater, som personen har tættest tilknytning til, navnlig fordi den pågældende har sit sædvanlige ophold dér eller som følge af vedkommendes livsforløb. Såfremt den pågældende person også er tysk statsborger, har denne retsstilling forrang.

[...]

Artikel 6 – Offentlig orden (ordre public)

En retsregel i en anden stat skal ikke anvendes, hvis dette fører til et resultat, der er åbenbart uforeneligt med væsentlige principper i tysk ret. En sådan retsregel skal navnlig ikke anvendes, hvis dette er uforeneligt med grundlæggende rettigheder.

[...]

Artikel 10 – Navn

(1) Fastsættelsen af en persons navn er undergivet lovgivningen i den stat, hvor den pågældende er statsborger.

[...]

Artikel 48 – Valg af et navn, der er erhvervet i en anden medlemsstat i Den Europæiske Union

Såfremt en persons navn er undergivet tysk ret, kan den pågældende ved indgivelse af erklæring til personregistermyndigheden vælge det navn, som han eller hun har erhvervet under et sædvanligt ophold i en anden medlemsstat i Den Europæiske Union, og som er registreret i et personregister dér, såfremt dette ikke er åbenbart uforeneligt med væsentlige principper i tysk ret. Navnevalget har tilbagevirkende kraft fra tidspunktet for registrering i den anden medlemsstats personregister, medmindre den pågældende person udtrykkeligt erklærer, at navnevalget kun skal have virkning for fremtiden. Erklæringen skal bekræftes officielt [...].«

III – Tvisten i hovedsagen og det præjudicielle spørgsmål

10. Sagsøgeren i tvisten i hovedsagen blev født i Karlsruhe (Tyskland) den 9. januar 1963 og fik navnet Nabiël Bagadi. Fødslen blev registreret i fødselsregistret under Standesamt Karlsruhe.

11. Ved adoption erhvervede Nabiël Bagadi senere sit tyske efternavn, Bogendorff, som han efterfølgende har ændret til Bogendorff von Wolffersdorff, ligesom hans fornavn, således at hans nuværende tyske fornavne og efternavn er »Nabiël Peter Bogendorff von Wolffersdorff«.

12. I 2001 flyttede Nabel Peter Bogendorff von Wolffersdorff til Det Forenede Kongerige, hvor han fra 2002 var beskæftiget som insolvensrådgiver i London.

13. I 2004 fik Nabel Peter Bogendorff von Wolffersdorff britisk statsborgerskab ved naturalisation.

14. Ved erklæring (»Deed Poll«) af 26. juli 2004, der blev registreret af Supreme Court of England and Wales (øverste domstol i England og Wales, England) den 22. september 2004, ændrede Nabel Peter Bogendorff von Wolffersdorff sit navn til »Peter Mark Emanuel Graf von Wolffersdorff Freiherr von Bogendorff«, hvilket blev offentliggjort i *The London Gazette* den 8. november 2004³.

15. I forbindelse med ægtefællens graviditet flyttede Nabel Peter Bogendorff von Wolffersdorff i 2005 fra London til Chemnitz i Tyskland, hvor hans datter blev født den 28. februar 2006.

16. Datterens fødsel blev anmeldt til Det Forenede Kongeriges generalkonsulat i Düsseldorf den 23. marts 2006, da hun er både tysk og britisk statsborger. Ifølge datterens britiske fødselsattest og pas er hendes fornavne og efternavn »Larissa Xenia Gräfin von Wolffersdorff Freiin von Bogendorff«.

17. Standesamt Chemnitz afslog imidlertid at registrere Nabel Peter Bogendorff von Wolffersdorffs datters britiske navn med henvisning til artikel 10 i EGBGB.

18. Ved kendelse af 6. juli 2011 pålagde Oberlandesgericht Dresden (Tyskland) myndighederne i Chemnitz at registrere Nabel Peter Bogendorff von Wolffersdorffs datter under hendes britiske navn, idet retten bemærkede:

»[D]en omstændighed, at adelstitler efter Weimar-forfatningens ikrafttræden ikke længere er titler i snæver forstand, men kan benyttes som en del af efternavnet (og følgelig er blevet egentlige efternavne, jf. Heinrich/Wagenitz, *Deutsches Namensrecht*, 2007, 015, punkt 9, »Adelsnamen«), er uden betydning for den pågældendes navn, idet denne nu kun kan tildeles et efternavn. Begrebet efternavn betyder, at den del af navnet, der inden Weimar-forfatningens ikrafttræden var en adelig titel, kan placeres efter fornavnet, ikke før dette. Den pågældende tildeles ingen adelig titel, hvilket var prinsens privilegium i det konstitutionelle monarki på linje med adling. I modsætning til Landgerichts opfattelse indeholder Weimar-forfatningen ikke et forbud mod adelstitler i navnet, således som det eksempelvis er tilfældet i den østrigske lov om afskaffelse af adelen fra 1919, som Domstolen traf afgørelse om den 22. december 2010 (StAZ 2011, s. 77). I Tyskland anerkendes det endog, at et efternavn, der indeholder en adelstitel, ligeledes under særlige omstændigheder kan videreføres i republikken ved navneændring i henhold til offentlig ret (Henrich/Wegenitz, *ibidem*; jf. [...] OVG Hamburg StAZ 2007, s. 46; BVerwG DVBl. 1997, s. 616)«⁴.

19. I overensstemmelse med disse retningslinjer har Nabel Peter Bogendorff von Wolffersdorffs datter følgelig i kraft af sin status som tysk statsborger samme fornavne og efternavn, som hun har som britisk statsborger, nemlig »Larissa Xenia Gräfin von Wolffersdorff Freiin von Bogendorff«.

20. Den 22. maj 2013 påbød Nabel Peter Bogendorff von Wolffersdorff ved et officielt bekræftet dokument Standesamt der Stadt Karlsruhe (personregisterkontoret i Karlsruhe) at indføre hans fornavn og efternavn i henhold til britisk ret som hans fødenavn i fødselsregistret i henhold til artikel 48 i EGBGB, hvilket myndigheden afslog.

3 — Jf. *The London Gazette* af 8.11.2004, s. 14113, (der er tilgængelig på *London Gazettes* hjemmeside: <https://www.thegazette.co.uk/notice/L-57458-1018>).

4 — 17 W 0465/11.

21. På denne baggrund anmodede Nabil Peter Bogendorff von Wolffersdorff Amtsgericht Karlsruhe (byretten i Karlsruhe) om i henhold til civilstandslovens artikel 49, stk. 1, (Personenstandsgesetz) at påbyde Standesamt Karlsruhe at ændre hans fødselsattest med tilbagevirkende kraft fra den 22. september 2004, således at hans fornavne og efternavn er »Peter Mark Emanuel Graf von Wolffersdorff Freiherr von Bogendorff«.

22. Standesamt der Stadt Karlsruhe efterkom ikke begæringen med henvisning til ordre public-forbeholdet i EGBGB's artikel 48.

23. Dette er baggrunden for, at Amtsgericht Karlsruhe (byretten i Karlsruhe) har besluttet at udsætte sagen og at forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»Skal artikel 18 TEUF og 21 TEUF fortolkes således, at myndighederne i en medlemsstat er forpligtet til at anerkende en navneændring for en statsborger i den pågældende medlemsstat, hvis denne samtidig er statsborger i en anden medlemsstat og under et sædvanligt ophold i sidstnævnte medlemsstat ved en navneændring, der ikke er forbundet med en ændring af den familieretlige status, har erhvervet et navn, som han frit har valgt, og som indeholder flere adelsbetegnelser, såfremt vedkommende muligvis ikke vil have nogen substantiel forbindelse til sidstnævnte stat for fremtiden, og henset til at adelen forfatningsretligt er afskaffet i førstnævnte stat, men de adelsbetegnelser, som blev båret på tidspunkt for afskaffelsen, stadig kan anvendes som en bestanddel af navnet?«

IV – Retsforhandlingerne for Domstolen

24. Den præjudicielle anmodning blev indleveret til Domstolen den 23. september 2014. Nabil Peter Bogendorff von Wolffersdorff, Zentraler Juristischer Dienst der Stadt Karlsruhe (den centrale juridiske tjeneste for byen Karlsruhe), den tyske regering samt Europa-Kommissionen har indleveret skriftlige indlæg og fremsatte mundtlige bemærkninger i retsmødet den 12. november 2015.

V – Bedømmelse

25. Den forelæggende ret ønsker med sit spørgsmål nærmere bestemt oplyst, om artikel 18 TEUF og 21 TEUF er til hinder for, at de kompetente myndigheder i en medlemsstat nægter at anerkende en navneændring for en statsborger i denne medlemsstat, når den pågældende samtidig er statsborger i en anden medlemsstat, og han under et langvarigt ophold i sidstnævnte medlemsstat har erhvervet et navn, som han frit har valgt, og som indeholder flere adelige titler.

A – Anvendelsesområdet for EUF-traktaten

26. Indledningsvis bemærkes, at det følger af Domstolens faste praksis, at »[s]elv om reglerne for skrivemåden af en persons for- og efternavne i dokumenter vedrørende civilstand [...] henhører under medlemsstaternes kompetence, skal medlemsstaterne imidlertid overholde EU-retten under udøvelsen af denne kompetence, og herunder traktatens bestemmelser om den ret, der tilkommer enhver unionsborger til at færdes og opholde sig på medlemsstaternes område«⁵.

27. Da unionsborgerskabet i henhold til 20 TEUF ikke har til formål eller virkning at udvide anvendelsesområdet for EU-retten til at omfatte rent interne forhold, forudsætter anvendelsen af artikel 20 TEUF, at den pågældende situation har tilknytning til EU-retten⁶.

5 — Dom Runevič-Vardyn og Wardyn (C-391/09, EU:C:2011:291, præmis 63). Jf. ligeledes domme Garcia Avello (C-148/02, EU:C:2003:539, præmis 25), Grunkin og Paul (C-353/06, EU:C:2008:559, præmis 16) og Sayn-Wittgenstein (C-208/09, EU:C:2010:806, præmis 38).

6 — Jf. domme Uecker og Jacquet (C-64/96 og C-65/96, EU:C:1997:285, præmis 23), Garcia Avello (C-148/02, EU:C:2003:539, præmis 26) og Grunkin og Paul (C-353/06, EU:C:2008:559, præmis 16).

28. Da Nabil Peter Bogendorff von Wolffersdorff er tysk statsborger, finder Zentraler Juristischer Dienst der Stadt Karlsruhe og den tyske regering, at alene tysk ret finder anvendelse på hans navneændring i overensstemmelse med EGBGB's artikel 5, stk. 1.

29. Domstolen har allerede afvist denne form for argumentation i den sag, der lå til grund for dom Garcia Avello (C-148/02, EU:C:2003:539) for så vidt angik regler i belgisk international privatret, der ligesom EGBGB's artikel 5, stk. 1, ved dobbelt statsborgerskab gav det belgiske statsborgerskab forrang. Bestemmelser som disse i belgisk og tysk lovgivning kan hverken udelukke den pågældende situations tilknytning til EU-retten eller anvendelsen af dens bestemmelser om unionsborgerskab.

30. I præmis 27 i dom Garcia Avello (C-148/02, EU:C:2003:539) fastslog Domstolen, at »[d]er, foreligger [...] en tilknytning til [EU]-retten, når der er tale om personer, der befinder sig i en situation som den, Carlos Garcia Avellos børn befinder sig i, idet de er statsborgere i en medlemsstat og opholder sig lovligt på en anden medlemsstats område«.

31. Domstolen tilføjede i dommens præmis 28, at »[det h]eroverfor [ikke] kan [...] gøres gældende, at de berørte i hovedsagen ligeledes er statsborgere i den medlemsstat, som de har opholdt sig i, siden de blev født, og at dette statsborgerskab ifølge myndighederne i denne stat er det eneste, som denne skal anerkende. En medlemsstat kan ikke begrænse virkningerne af en anden medlemsstats tildeling af statsborgerskab ved at kræve en yderligere betingelse for anerkendelse af dette statsborgerskab opfyldt i forbindelse med udøvelse af de i [EUF-]traktaten hjemlede grundlæggende friheder«.

32. I modsætning til hvad Zentraler Juristischer Dienst der Stadt Karlsruhe og den tyske regering har gjort gældende, fremgår det således klart af denne retspraksis, at da Nabil Peter Bogendorff von Wolffersdorff har britisk statsborgerskab og har lovligt ophold i Forbundsrepublikken Tyskland, kan han i forhold til Tyskland påberåbe sig en tilknytning til EU-retten, og følgelig at denne finder anvendelse, hvilket ikke er udelukket som følge af hans tyske statsborgerskab.

33. Sagens grænseoverskridende karakter har endnu større relevans, såfremt man tager i betragtning, at Nabil Peter Bogendorff von Wolffersdorff i henhold til engelsk ret og under et lovligt ophold i England erhvervede de fornavne og det efternavn, som han ønsker at få anerkendt i Tyskland, under udøvelse af den ret til fri bevægelighed, som han er tillagt i henhold til artikel 20 TEUF og 21 TEUF.

34. De tyske myndigheders afslag på at anerkende samtlige bestanddele af et fornavn og et efternavn, der er blevet erhvervet i Det Forenede Kongerige af en unionsborger, der både har britisk og tysk statsborgerskab, skal følgelig undersøges i relation til bestemmelserne i EUF-traktaten om unionsborgerskab, nemlig artikel 18 TEUF, artikel 20 TEUF og artikel 21 TEUF.

B – Spørgsmålet, om der foreligger en forskelsbehandling, der er forbudt i henhold til artikel 18 TEUF

1. Parternes argumentation

35. Den forelæggende ret har rejst spørgsmål om, hvorvidt den manglende anerkendelse af navneændringen for en borger, der har dobbelt statsborgerskab i Tyskland og Det Forenede Kongerige, kan være i strid med artikel 18 TEUF, der forbyder al forskelsbehandling, der udøves på grundlag af nationalitet.

36. Ifølge Kommissionen kræver princippet om forbud mod forskelsbehandling, at ensartede forhold ikke må behandles forskelligt, og at forskellige forhold ikke må behandles ensartet. I betragtning af, at borgere med dobbelt statsborgerskab mødes af særlige vanskeligheder i relation til deres efternavn og følgelig adskiller sig fra personer, der kun har statsborgerskab i én medlemsstat, er deres forhold forskellige.

37. Kommissionen finder følgelig, at de tyske myndigheders afslag på at anerkende det navn, som Nabil Peter Bogendorff von Wolffersdorff erhvervede i Det Forenede Kongerige, indebærer, at forskellige situationer behandles ens, hvilket er i strid med princippet om forbud mod forskelsbehandling i artikel 18 TEUF.

38. Den tyske regering finder, at anvendelsen af tysk ret på en tysk statsborger ikke kan udgøre forskelsbehandling på grundlag af nationalitet.

39. Zentraler Juristischer Dienst der Stadt Karlsruhe henviser ikke udtrykkeligt til artikel 18 TEUF, men finder, at Domstolens retspraksis, der kræver, at et navn, der er blevet erhvervet i en anden medlemsstat, anerkendes, bygger på princippet om den første registrering. Dette princip indebærer, at det navn, der lovligt er blevet registreret første gang i en medlemsstat, har forrang. Afslaget på at ændre det navn, der er blevet erhvervet i en medlemsstat, i hvilken sagsøgeren senere har opnået statsborgerskab, er følgelig i overensstemmelse med dette princip og følgelig ikke udgør en krænkelse af EU-retten.

2. Bedømmelse

40. Det fremgår af fast retspraksis, at »princippet om forbud mod forskelsbehandling [kræver], at ensartede situationer ikke behandles forskelligt, og at forskellige situationer ikke behandles ens«⁷.

41. Som allerede nævnt⁸ har Domstolen tidligere fået forelagt dette spørgsmål i den sag, der gav anledning til dom Garcia Avello (C-148/02, EU:C:2003:539), hvor belgisk international privatret, ligesom tysk international privatret⁹, afgjorde, hvilken retsorden, der skulle finde anvendelse i tilfælde af dobbelt statsborgerskab, idet belgisk statsborgerskab var tillagt forrang¹⁰.

42. Domstolen undersøgte, om personer, der udelukkende har belgisk statsborgerskab, og personer, der ligeledes er statsborgere i en anden medlemsstat, befinder sig »i forskellige situationer, hvor princippet om forbud mod forskelsbehandling i så fald vil betyde, at [disse] kan kræve, at de behandles anderledes end personer, der udelukkende er belgiske statsborgere«¹¹.

43. Da belgiske statsborgere med dobbelt statsborgerskab er underlagt to forskellige retsordener, hvilket kan skabe vanskeligheder, der er kendetegnende for deres situation med den følge, at de har forskellige efternavne, fastslog Domstolen i dommens præmis 37, at det »adskiller dem fra personer, som udelukkende er belgiske statsborgere og kun har ét efternavn«¹².

44. Til forskel fra, hvad Zentraler Juristischer Dienst der Stadt Karlsruhe har gjort gældende, er den senere erhvervelse af britisk statsborgerskab eller den nuværende bopæl i Tyskland følgelig uden betydning for, at deres situation er forskellig.

45. Jeg finder endvidere, at spørgsmålet om, hvorvidt en person med dobbelt statsborgerskab, befinder sig i en forskellig situation i forhold til en person, der udelukkende har tysk statsborgerskab, ikke kan afhænge af, hvorledes det pågældende navn er blevet erhvervet. De forskellige situationer, der kan begrunde en forskellig behandling for at undgå en forskelsbehandling, følger af den omstændighed, at en person med dobbeltstatsborgerskab er omfattet af to forskellige ordninger.

7 — Dom Garcia Avello (C-148/02, EU:C:2003:539, præmis 31). Jf. ligeledes i denne retning domme National Farmers' Union m.fl. (C-354/95, EU:C:1997:379, præmis 61), SCAC (C-56/94, EU:C:1995:209, præmis 27) og Codorniu mod Rådet (C-309/89, EU:C:1994:197, præmis 26).

8 — Jf. punkt 29, 30 og 31 i nærværende forslag til afgørelse.

9 — Jf. EGBGB's artikel 5, stk. 1.

10 — Jf. dom Garcia Avello (C-148/02, EU:C:2003:539, præmis 6, 7, 8 og 32).

11 — Ibidem (præmis 34).

12 — Ibidem (præmis 37).

46. Det fremgår af det anførte, at tyske statsborgere, der har forskellige efternavne som følge af de forskellige love, de er omfattet af på grund af deres statsborgerskab, kan påberåbe sig vanskeligheder, der er kendetegnende for deres situation og adskiller dem fra personer, som udelukkende er tyske statsborgere, uafhængigt af hvorledes de i henhold til den lovgivning, som er gældende for deres anden nationalitet, har erhvervet et andet navn end det, der anerkendes i henhold til tysk ret. De befinder sig følgelig i en forskellig situation, der kræver en anden behandling end den, der er forbeholdt personer, der udelukkende har tysk statsborgerskab.

47. Jeg finder i lighed med Kommissionen, at de tyske myndigheder har behandlet Nabil Peter Bogendorff von Wolffersdorff på samme måde som personer, der udelukkende har tysk statsborgerskab, mens hans situation er forskellig fra deres som følge af hans dobbelte statsborgerskab.

48. Der er følgelig sket en tilsidesættelse af princippet om forbud mod forskelsbehandling i henhold til artikel 18 TEUF. I det følgende vil jeg undersøge, om denne tilsidesættelse er begrundet¹³.

C – Spørgsmålet om artikel 20 TEUF og 21 TEUF er undergivet en begrænsning

1. Parternes argumenter

49. Ifølge Kommissionen udgør et afslag på at anerkende navneændringen under omstændigheder som i hovedsagen en begrænsning af retten til at færdes og opholde sig frit på medlemsstaternes område i henhold til artikel 20 TEUF og 21 TEUF, da en afvigelse mellem navnene i to medlemsstater må antages at kunne hindre udøvelsen af denne ret ved at skabe alvorlige vanskeligheder af såvel erhvervsmæssig som privat karakter.

50. Kommissionen finder, at dette ikke alene er tilfældet ved manglende anerkendelse af et navn, der er erhvervet i den medlemsstat, hvor den pågældende er født eller har bopæl, men ligeledes når en person med dobbelt statsborgerskab i to medlemsstater berøres heraf. Da de fornavne og det efternavn, som Nabil Peter Bogendorff von Wolffersdorff bærer i Det Forenede Kongerige (»Peter Mark Emanuel Graf von Wolffersdorff Freiherr von Bogendorff«) og i Tyskland (»Nabil Peter Bogendorff von Wolffersdorff«) ikke er identiske, kan denne navnemæssige forskel føre til misforståelser og ulemper som følge af, at han ikke længere har fordel af retsvirkningerne af dokumenter, der er udfærdiget i én af de to medlemsstater.

51. Den forelæggende ret har imidlertid gjort gældende, at omstændighederne i den foreliggende sag hverken indikerer, at Nabil Peter Bogendorff von Wolffersdorff har haft særlige vanskeligheder ved at identificere sig eller er blevet mødt af betydelige hindringer, som indebærer konkrete skadevirkninger privat eller erhvervsmæssigt. Henset hertil finder den tyske regering, at retten til fri bevægelighed ikke er blevet begrænset i den foreliggende sag.

52. For det første indebærer den omstændighed, at hans britiske navn alene benyttes i erhvervsmæssige sammenhænge i Det Forenede Kongerige, at dette navn i realiteten ikke har større betydning for hans identifikation og hans familiemæssige tilknytning i Tyskland. For det andet bekræftes dette af, at sagsøgeren lod hengå mere end seks år fra navneændringen i Det Forenede Kongerige til han fremsatte anmodning over for det tyske personregister.

13 — Jf. punkt 71-105 i nærværende forslag til afgørelse.

53. Zentraler Juristischer Dienst der Stadt Karlsruhe koncentrerer sig om forskellen mellem tvisten i hovedsagen og den sag, der lå til grund for dom Grunkin og Paul (C-353/06, EU:C:2008:559). Myndigheden finder, at denne retspraksis kun forpligtede medlemsstaterne til at anerkende en navneændring, der var blevet registreret i den medlemsstat, hvor den pågældende var født eller havde bopæl. Ifølge princippet om den første registrering¹⁴ udgør afvisning af en navneændring, der er blevet indrømmet i en medlemsstat, hvori sagsøgeren senere har erhvervet statsborgerskab, ikke en begrænsning af retten til fri bevægelighed, som er sikret ved artikel 20 TEUF og 21 TEUF.

2. Bedømmelse

54. Det bemærkes, at det følger af Domstolens faste retspraksis, at en national lovgivning, som stiller visse nationale statsborgere ringere, blot fordi de gør brug af deres ret til frit at færdes og tage ophold i en anden medlemsstat, udgør en hindring for retten til fri bevægelighed i henhold til artikel 21, stk. 1, TEUF¹⁵.

55. Det fremgår af samme retspraksis, at den omstændighed, at en person, som har gjort brug af sin ret til frit at færdes og opholde sig på en anden medlemsstats område, »er forpligtet til at bære et andet navn i den medlemsstat, hvor han er statsborger, end det, han allerede har fået tildelt, og som er registreret i den medlemsstat, hvor han er født og bosiddende, imidlertid [kan] hindre udøvelsen af den[ne ret]«¹⁶.

56. Såfremt dette princip, således som det var tilfældet i de sager, der lå til grund for domme Grunkin og Paul (C-353/06, EU:C:2008:559) og Sayn-Wittgenstein (C-208/09, EU:C:2010:806), gælder for personer, der alene har statsborgerskab i én medlemsstat, gælder det så meget desto mere for personer, der som Nabil Peter Bogendorff von Wolffersdorff har statsborgerskab i flere medlemsstater.

57. En persons navn er nemlig en del af denne persons identitet og privatliv, som er beskyttet ved artikel 7 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder, samt artikel 8 i den europæiske konvention til beskyttelse af menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder, undertegnet i Rom den 4. november 1950¹⁷.

58. Som Domstolen fastslog første gang i den sag, der gav anledning til dom Garcia Avello (C-148/02, EU:C:2003:539), kan »forskellige efternavne for de berørte [...] give anledning til alvorlige ulemper såvel erhvervsmæssigt som privat, bl.a. som følge af vanskeligheder, der er forbundet med i en medlemsstat, hvori de er statsborgere, at være omfattet af retsvirkningerne af afgørelser eller dokumenter, der er udarbejdet i det navn, som er anerkendt i en anden medlemsstat, som de ligeledes er statsborgere i«¹⁸.

14 — Jf. punkt 39 i nærværende forslag til afgørelse.

15 — Jf. domme De Cuyper (C-406/04, EU:C:2006:491, præmis 39), Nerkowska (C-499/06, EU:C:2008:300, præmis 32), Grunkin og Paul (C-353/06, EU:C:2008:559, præmis 21), Runevič-Vardyn og Wardyn (C-391/09, EU:C:2011:291, præmis 67 og 68) og Sayn-Wittgenstein (C-208/09, EU:C:2010:806, præmis 53).

16 — Jf. domme Grunkin og Paul (C-353/06, EU:C:2008:559, præmis 21 og 22) og Sayn-Wittgenstein (C-208/09, EU:C:2010:806, præmis 54).

17 — Jf. domme Sayn-Wittgenstein (C-208/09, EU:C:2010:806, præmis 52) og Runevič-Vardyn og Wardyn (C-391/09, EU:C:2011:291, præmis 66). Jf. for så vidt angår retspraksis vedrørende beskyttelsen af en persons navn i henhold til artikel 8 i den europæiske konvention til beskyttelse af menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder Menneskerettighedsdomstolens domme Burghartz mod Schweiz af 22.2.1994, serie A, nr. 280 B, § 24, og Stjerna mod Finland af 25.11.1994, serie A, nr. 299 B, § 37.

18 — Dom Garcia Avello (C-148/02, EU:C:2003:539, præmis 36). Jf. ligeledes i denne retning dom Sayn-Wittgenstein (C-208/09, EU:C:2010:806, præmis 55).

59. Det følger af retspraksis efter dom Garcia Avello (C-148/02, EU:C:2003:539), at »mange daglige handlinger på det offentlige og på det private område [kræver] bevis for identitet«¹⁹, og at »divergens vedrørende efternavnet [kan] indebære, at der opstår tvivl om personens identitet og om de fremlagte dokumenters ægthed eller rigtigheden af de deri indeholdte oplysninger«²⁰.

60. I den sag, der gav anledning til dom Sayn-Wittgenstein (C-208/09, EU:C:2010:806, præmis 64), fastslog Domstolen, at »det forhold [skulle] tages i betragtning, at efter tysk ret betragtes ordene »Fürstin von« ikke som en adelstitel, men som en bestanddel af [...] navn[et]«.

61. I den pågældende sag betragtedes navnet »Fürstin von Sayn-Wittgenstein« følgelig som et enkelt efternavn bestående af flere led, og »navnene [...] Fürstin von Sayn-Wittgenstein og Sayn-Wittgenstein, [var] ikke identiske«²¹.

62. I lighed hermed er navnene »Peter Mark Emanuel Graf von Wolffersdorff Freiherr von Bogendorff« og »Nabiel Peter Bogendorff von Wolffersdorff« heller ikke identiske. Ud fra denne betragtning kan en divergens mellem to navne, som benyttes for én og samme person, i princippet give anledning til forvekslinger og ulemper.

63. Jeg erindrer imidlertid om, at det ifølge retspraksis kræves, at den omhandlede nationale lovgivning skal kunne »give anledning til »alvorlige ulemper« for de pågældende både administrativt, erhvervsmæssigt og privat«²², og navnlig at der foreligger »en konkret risiko for, at [den pågældende] skal rydde tvivl af vejen såvel med hensyn til [sin] identitet som til ægtheden af de dokumenter, [vedkommende] fremlægger«²³.

64. Efter min opfattelse er det åbenbart, at denne betingelse er opfyldt i den foreliggende sag af de samme grunde, som Domstolen anførte i præmis 66-70 i dom Sayn-Wittgenstein (C-208/09, EU:C:2010:806), så meget mere som Nabiel Peter Bogendorff von Wolffersdorff til forskel fra Ilonka Sayn-Wittgenstein har dobbelt statsborgerskab, nemlig tysk og britisk.

65. Såfremt det følgelig vil »være »en »alvorlig ulempe« som omhandlet i Grunkin og Paul-dommen at skulle ændre alle formelle spor af navnet Fürstin von Sayn-Wittgenstein, som er efterladt i den offentlige og i den private sfære, henset til, at hendes officielle identitetspapirer indtil nu har angivet hende med et andet navn«²⁴, er det samme tilfældet for Nabiel Peter Bogendorff von Wolffersdorff, der har benyttet sit britiske navn i såvel privat som erhvervsmæssig sammenhæng under sit ophold i Det Forenede Kongerige.

66. Da Nabiel Peter Bogendorff von Wolffersdorff har to pas med vidt forskellige fornavne og efternavn, vil han »risikere at skulle imødegå mistanke om svigagtige oplysninger som følge af forskellen«²⁵ mellem hans britiske og tyske fornavne og efternavn. Som anført af Kommissionen er denne risiko til stede, uanset at der findes en væsentlig tilknytning til en anden medlemsstat, konkret Det Forenede Kongerige, hvilken ligeledes vil være til stede for fremtiden.

19 — Domme Grunkin og Paul (C-353/06, EU:C:2008:559, præmis 25) og Sayn-Wittgenstein (C-208/09, EU:C:2010:806, præmis 61). Jf. ligeledes i denne retning dom Runevič-Vardyn og Wardyn (C-391/09, EU:C:2011:291, præmis 73).

20 — Domme Grunkin og Paul (C-353/06, EU:C:2008:559, præmis 26, 27 og 28) og Sayn-Wittgenstein (C-208/09, EU:C:2010:806, præmis 55 og 69).

21 — Dom Sayn-Wittgenstein (C-208/09, EU:C:2010:806, præmis 65).

22 — Dom Runevič-Vardyn og Wardyn (C-391/09, EU:C:2011:291, præmis 76), hvori der henvises til domme Garcia Avello (C-148/02, EU:C:2003:539, præmis 36), Grunkin og Paul (C-353/06, EU:C:2008:559, præmis 23 à 28) og Sayn-Wittgenstein (C-208/09, EU:C:2010:806, præmis 67, 69, 70).

23 — Dom Runevič-Vardyn og Wardyn (C-391/09, EU:C:2011:291, præmis 77). Jf. ligeledes i denne retning dom Sayn-Wittgenstein (C-208/09, EU:C:2010:806, præmis 70).

24 — Dom Sayn-Wittgenstein (C-208/09, EU:C:2010:806, præmis 67).

25 — Dom Sayn-Wittgenstein (C-208/09, EU:C:2010:806, præmis 68).

67. Nabel Peter Bogendorff von Wolffersdorff nævnte i retsmødet flere eksempler på alvorlige ulemper, som han har været udsat for i Tyskland som følge af divergensen mellem navnene i hans tyske og de britiske identitetspapirer, navnlig i forbindelse med færdselskontroller eller åbning af private eller erhvervsmæssige bankkonti. Han har ligeledes gjort gældende, at det flere gange har været nødvendigt at tilbringe adskillige timer på en politistation, mens de tyske myndigheder kontrollerede ægtheden og gyldigheden af hans britiske pas.

68. Jeg vil hertil føje risikoen for tvivl (navnlig i forbindelse med rejser i udlandet) om den familiemæssige tilknytning mellem Nabel Peter Bogendorff von Wolffersdorff og hans mindreårige datter, Larissa Xenia, som følge af den omstændighed, at de begge har et tysk pas med et vidt forskelligt efternavn.

69. For så vidt angår princippet om den første registrering, som Zentraler Juristischer Dienst der Stadt Karlsruhe udviklede såvel i sit skriftlige indlæg som i retsmødet, bemærkes navnlig, at dette princip på ingen måde har støtte i retspraksis, navnlig ikke i dom Grunkin og Paul (C-353/06, EU:C:2008:559). Den omstændighed, at de tyske myndigheder var nødt til at anerkende det første og eneste efternavn, som det pågældende barn havde fået i Danmark, var snarere et resultat af sagens faktiske omstændigheder end af et generelt princip.

70. Den omstændighed, at myndighederne i en medlemsstat, konkret Forbundsrepublikken Tyskland, følgelig nægtede at anerkende samtlige dele af en statsborgers navn, således som det er blevet fastsat i en anden medlemsstat, hvor den pågældende ligeledes er statsborger, udgør en begrænsning af de frihedsrettigheder, som anerkendes for samtlige Unionsborgere i henhold til artikel 20 TFUE og 21 TFUE.

D – *Begrundelsen*

71. Det skal herefter undersøges, om tilsidesættelsen af artikel 18 TEUF og hindringen for den frie bevægelighed, som er sikret ved artikel 21 TEUF, kan være begrundet.

72. I denne forbindelse har den forelæggende ret henvist til fire betragtninger, som eventuelt kan begrunde afslaget på at foretage registrering, nemlig princippet om navnekontinuitet, den arbitrære karakter af navneændringen i Det Forenede Kongerige, det valgte navns længde samt afskaffelsen af adelstitler.

1. Princippet om navnekontinuitet

73. Ifølge den forelæggende ret er den vigtigste grund til, at det ifølge tysk ret ikke er tilladt at ændre fornavn og efternavn efter eget frie valg, at en persons navn skal fungere som et pålideligt, varigt kendetegn.

74. Som Domstolen imidlertid fastslog i præmis 30 og 31 i dom Grunkin og Paul (C-353/06, EU:C:2008:559), kan principperne om vished og kontinuitet, »uanset hvor legitime de end måtte være – [...] der er påberåbt til støtte for, at tilknytningsfaktoren ved fastsættelsen af en persons navn skal være den pågældendes statsborgerskab, [ikke] begrunde en medlemsstats kompetente myndigheders afslag på at anerkende et [...] efternavn [for den pågældende], der allerede er fastsat og registreret i en anden medlemsstat«.

75. For så vidt som tilknytningen til statsborgerskabet har til formål at sikre, at en persons navn kan fastsættes således, at der foreligger kontinuitet og stabilitet, bemærkes, således som Domstolen har anført i dommens præmis 32, »at en sådan tilknytning [...] medfører et modsat resultat af det tilsigtede«, idet Nabil Peter Bogendorff von Wolffersdorff ved passage af grænsen mellem Det Forenede Kongerige og Tyskland hver gang bærer et andet navn, for ikke at nævne den mulighed, at han etablerer sig i en anden medlemsstat, i hvilken han frit kunne vælge det ene eller det andet navn.

2. Navneændringens frivillige karakter

76. Ifølge den forelæggende ret beror navneafvigelsen i Nabil Peter Bogendorff von Wolffersdorffs britiske og tyske pas hverken på forholdene ved fødsel, adoption eller en anden statusændring. Den blev derimod bevidst foretaget af Nabil Peter Bogendorff von Wolffersdorff, der under sagen ikke har anført begrundelser, der lader hans navnevalg fremtræde som plausibelt eller sågar nødvendigt. Da den forelæggende ret vurderer, at beslutningen om navneændringen i Det Forenede Kongerige åbenbart udelukkende skyldtes personlige præferencer, rejser den spørgsmål om, hvorvidt Nabil Peter Bogendorff von Wolffersdorffs valg er beskyttelsesværdigt.

77. Zentraler Juristischer Dienst der Stadt Karlsruhe fastholdt i retsmødet, at tysk ret ikke giver mulighed for frit at vælge et navn, som det Nabil Peter Bogendorff von Wolffersdorff valgte i Det Forenede Kongerige, og at Stadt Karlsruhe ville have modsat sig det selv for det tilfælde, at det britiske navn ikke havde omfattet adelstitler²⁶. Zentraler Juristischer Dienst der Stadt Karlsruhe anførte ligeledes i retsmødet, at navneændringens frivillige karakter var i strid med tysk ordre public, idet tysk ret ikke tillader en sådan form for ændring.

78. Jeg deler ikke denne antagelse, idet den fører til en fuldstændig og kvasiautomatisk underkendelse af et navn, der lovligt bæres i en anden medlemsstat.

79. Som Kommissionen har gjort gældende, har en borger en beskyttelsesværdig interesse, selv for det tilfælde, at ændringen af dennes fornavne og efternavn er sket frivilligt, her ved erklæring, en såkaldt »Deed Poll«²⁷.

80. Som Domstolen fastslog allerede i præmis 52 i dom Sayn-Wittgenstein (C-208/09, EU:C:2010:806), er forholdet for det første, at »en persons navn er den del af denne persons identitet og privatliv, som er beskyttet ved artikel 7 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder, samt ved artikel 8 i den europæiske konvention til beskyttelse af menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder.«

81. I denne forbindelse har Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol udtalt, at »samtidig med, at det anerkendes [...], at der kan være gyldige grunde til, at en person ønsker at ændre sit navn, medgiver Domstolen, at retlige restriktioner for denne mulighed kan retfærdiggøres af hensynet til offentligheden, bl.a. for at sikre en korrekt befolkningsregistrering eller for at sikre mulighederne for en personidentifikation og for at forbinde bærere af et bestemt efternavn til en familie«²⁸.

82. I modsætning til, hvad Zentraler Juristischer Dienst der Stadt Karlsruhe har gjort gældende, udgør den frivillige karakter af navneændringen følgelig ikke i sig selv en krænkelse af den almindelige interesse, som kan begrunde en begrænsning af artikel 18 TEUF og 21 TEUF.

26 — Som repræsentanten for Zentraler Juristischer Dienst der Stadt Karlsruhe udtrykte det: »Selv om sagen havde angået en ændring af efternavnet fra Ramirez til Schroeder, ville vores argumenter have været præcist de samme«.

27 — Jf. punkt 14 i nærværende forslag til afgørelse.

28 — Dom Stjerna mod Finland af 25.11.1994, serie A, nr. 299-B, § 39.

83. Det bemærkes for det andet, at personer har en beskyttelsesværdig interesse, selv for det tilfælde, at de af en eller anden grund har anmodet om navneændring på grund af erhvervsmæssige og private ulemper, som skyldes, at de bærer forskellige navne i forskellige medlemsstater – som f.eks. vanskeligheder i forbindelse med i en medlemsstat, hvori de er statsborgere, i at være omfattet af retsvirkningerne af afgørelser eller dokumenter, der er udarbejdet i det navn, som er anerkendt i en anden medlemsstat, som de ligeledes er statsborgere i²⁹ – og som forekommer, uanset på hvilken måde det erhvervede navn er blevet opnået.

84. Det bemærkes for det tredje, at det ikke tilkommer de tyske myndigheder at afslå at anerkende et navn, der lovligt er blevet erhvervet af en af dens statsborgere i en anden medlemsstat alene med henvisning til navneændringens arbitrære eller frivillige karakter. Forbuddet mod retsmisbrug giver medlemsstaterne tilstrækkelig mulighed for at bekæmpe det, den tyske regering i sine skriftlige indlæg betegner som »navneturisme«.

85. Domstolen fastslog således i præmis 24 i dom Centros (C-212/97, EU:C:1999:126), at »en medlemsstat har ret til at træffe foranstaltninger, der skal hindre, at visse af dens statsborgere gennem misbrug af de ved traktaten indrømmede muligheder forsøger at unddrage sig deres egen nationale lovgivning, og at borgerne ikke på svigagtig vis eller med henblik på misbrug kan gøre [...]bestemmelserne [i EU-retten] gældende«.

86. Dette indebærer, at medmindre de tyske myndigheder kan godtgøre, at Nabil Peter Bogendorff von Wolffersdorff flyttede til Det Forenede Kongerige og opholdt sig dér igennem flere år alene med henblik på kunstigt at skabe de nødvendige omstændigheder for ændring af hans fornavne og efternavn for at kunne opfylde betingelserne for anvendelse af EGBGB's artikel 48, kan afslaget på at anerkende Nabil Peter Bogendorff von Wolffersdorffs britiske navn ikke alene begrundes med henvisning til den omstændighed, at ændringen er sket på indehaverens initiativ.

87. I lighed med Kommissionen finder jeg endvidere ikke, at der er tale om misbrug i den foreliggende sag, idet det fremgår af læsningen af den præjudicielle anmodning, at den forelæggende ret er tilbøjelig til at antage, at centrum for Nabil Peter Bogendorff von Wolffersdorffs interesser i tiden 2001-2005 ganske rigtigt var London. Hans tilknytning til Det Forenede Kongerige, hvor han er statsborger, var hverken fiktiv eller udtryk for misbrug.

88. For så vidt angår Zentraler Juristischer Dienst der Stadt Karlsruhes argument om, at den frivillige karakter af ændringen er i strid med tysk ordre public, bemærkes, at når Domstolen fastslog, at den offentlige orden kan begrunde en begrænsning af artikel 20 TEUF og 21 TEUF³⁰, omfatter dette begreb ikke samtlige præceptive bestemmelser i national ret, som ikke kan fraviges af borgerne. Som Domstolen fastslog i præmis 86 i dom Sayn-Wittgenstein (C-208/09, EU:C:2010:806), er forholdet derimod, at »den offentlige orden kun kan påberåbes, når der foreligger en virkelig og tilstrækkelig alvorlig trussel mod et grundlæggende samfundshensyn«.

89. Det forekommer mig at være indlysende, at når tysk ret ikke tillader, at man frit kan foretage navneændring efter eget valg, opfylder denne regel ikke de høje krav, der stilles til ordre public i den forstand, hvori dette begreb er anvendt i dom Sayn-Wittgenstein (C-208/09, EU:C:2010:806).

29 — Jf. domme Garcia Avello (C-148/02, EU:C:2003:539, præmis 36) og Grunkin og Paul (C-353/06, EU:C:2008:559, præmis 22 og 23).

30 — Jf. dom Sayn-Wittgenstein (C-208/09, EU:C:2010:806, præmis 85 og 86). Jf. punkt 96 og 97 i nærværende forslag til afgørelse.

3. Om navnets længde

90. Ifølge den forelæggende ret varetager den tyske lovgivning ligeledes formålet om at undgå efternavne, der er uforholdsmæssigt lange eller komplicerede. I denne forbindelse bemærker retten, at det navn, som sagsøgeren i tvisten i hovedsagen har valgt, nemlig »Peter Mark Emanuel Graf von Wolffersdorff Freiherr von Bogendorff«, har en for tyske forhold usædvanlig længde.

91. Jeg kan imidlertid ikke tilslutte mig denne betragtning. Som Domstolen fastslog i præmis 36 i dom Grunkin og Paul (C-353/06, EU:C:2008:559), »kan sådanne hensyn til en administrativ forenkling ikke begrunde en hindring for den frie bevægelighed«. Det må følgelig forkastes i den foreliggende sag.

4. Om afskaffelsen af adelstitler

92. Zentraler Juristischer Dienst der Stadt Karlsruhe og den tyske regering har med henvisning til dom Sayn-Wittgenstein (C-208/09, EU:C:2010:806) anført, at tilføjelsen af de tidligere adelige titler »Graf« (greve) og »Freiherr« (baron) til efternavnet ville kunne være i strid med tysk ordre public, idet det i uacceptabel grad strider mod princippet om, at alle tyskere er lige for loven, og det konstitutionelle valg at afskaffe adelen, som konkret kom til udtryk i Weimar-forfatningens artikel 109, stk. 3, sammenholdt med forfatningens artikel 123.

93. Indledningsvis bemærkes, at Nabil Peter Bogendorff von Wolffersdorff ikke alene anmoder om ændring af sit efternavn, men ligeledes om ændring af sine fornavne »Nabil Peter« til »Peter Mark Emanuel«. En eventuel begrundelse, der støttes på afvisning af adelstitler, vil derfor under alle omstændigheder kun vedrøre ændringen af efternavnet.

94. Det præciseres endvidere, at udtrykkene »Graf« og »Freiherr«, der indgår i Nabil Peter Bogendorff von Wolffersdorffs britiske efternavn, ikke udgør adelige titler, hverken i engelsk ret eller tysk ret. Hvad angår engelsk ret er der nærmere bestemt ikke tale om adelige titler, som tilkendes af Det Forenede Kongeriges regent. Hvad angår tysk ret er der heller ikke tale om adelige titler, idet Weimar-forfatningens artikel 109, stk. 3, præciserer, at adelige titler afskaffes.

95. Da udtrykkene »Graf« og »Freiherr« på tysk betyder henholdsvis »greve« og »baron«, må den tyske regerings argument vedrørende afskaffelse af adelige titler forstås således, at det hentyder til den tilsyneladende adelige herkomst, som disse udtryk vækker.

96. Domstolen fastslog i denne forbindelse i præmis 85 i dom Sayn-Wittgenstein (C-208/09, EU:C:2010:806), at »[o]bjektive hensyn vedrørende den offentlige orden kan begrunde en nægtelse i en medlemsstat af at anerkende et efternavn for en af dens statsborgere, således som det er blevet tildelt i en anden medlemsstat«³¹.

97. I dommens præmis 86 henviste Domstolen på ny til, at »begrebet den offentlige orden som begrundelse for en fravigelse af en grundlæggende frihed skal fortolkes strengt, således at dets rækkevidde ikke ensidigt kan fastlægges af den enkelte medlemsstat uden EU-institutionernes kontrol [...] Heraf følger, at *den offentlige orden kun kan påberåbes, når der foreligger en virkelig og tilstrækkelig alvorlig trussel mod et grundlæggende samfundshensyn* [...]«³².

31 — Jf. ligeledes i denne retning dom Grunkin og Paul (C-353/06, EU:C:2008:559, præmis 29).

32 — Min fremhævelse. Jf. ligeledes i denne retning domme Église de scientologie (C-54/99, EU:C:2000:124, præmis 17) og Omega (C-36/02, EU:C:2004:614, præmis 30).

98. Afskaffelsen af adelen udgør gennemførelsen af det mere generelle princip om lighed for loven for alle tyske borgere, hvilket blev indført ved Weimar-forfatningens artikel 109, stk. 1, og, som Domstolen allerede har fastslået, har »Unionens retsorden [...] utvivlsomt som mål at sikre iagttagelsen af lighedsprincippet som et generelt retsprincip. Dette princip er ligeledes udtrykt i artikel 20 i chartret om grundlæggende rettigheder«³³, hvorfor man kan hævde, at den omstændighed, at der i et republikansk land registreres et navn, som er blevet erhvervet i en anden medlemsstat, og som indeholder ord, der hentyder til tidligere adelige titler, strider mod hensynet til den offentlige orden i dette land.

99. Som jeg imidlertid redegjorde for allerede i punkt 177 i mit forslag til afgørelse i Gazprom-sagen (C-536/13, EU:C:2014:2414), er der ved begrebet den offentlige orden tale om »regler og værdier, som ikke må tilsidesættes i henhold til retsordenen i den stat, hvor den ret, der anerkender og fuldbyrder en afgørelse, er beliggende, eftersom en sådan tilsidesættelse ikke vil være acceptabel i en fri og demokratisk retsstat.«

100. Heraf følger, at for at en norm kan betragtes som udtryk for ordre public, skal der være tale om en *så grundlæggende*, præceptiv regel i den pågældende retsorden, at den *ikke på nogen måde* må fraviges i forbindelse med den omhandlede sag.

101. Som den forelæggende ret har anført, indeholder den tyske retsorden, til forskel fra den østrigske retsorden, som var genstand for dom Sayn-Wittgenstein (C-208/09, EU:C:2010:806), særligt Weimar-forfatningens artikel 109, stk. 3, imidlertid ikke et strengt forbud mod at opretholde adelige titler.

102. Den nævnte bestemmelse i Weimar-forfatningen bestemmer derimod, at »[o]ffentligretlige privilegier eller ulemper, der skyldes fødsel eller stand, skal afskaffes« og tilføjer, at »[a]delsbetegnelser [kun] udgør [...] en bestanddel af navnet«. Ifølge tysk praksis er adelstitler kun tilladt, såfremt de er placeret efter fornavnet³⁴.

103. Henset hertil kan jeg ikke se, hvorledes Nabil Peter Bogendorff von Wolffersdorffs britiske navn, nemlig »Peter Mark Emanuel Graf von Wolffersdorff Freiherr von Bogendorff« kan være i strid med tysk ordre public, eller hvorledes man kan tale om en virkelig og tilstrækkelig alvorlig trussel mod den offentlige orden, da adelige titler til trods for, at de er blevet afskaffet, fortsat findes som efternavne på de restriktive betingelser, som er fastsat ved Weimar-forfatningens artikel 109, stk. 3, og retspraksis.

104. Enten strider adelige titler som sådan mod hensynet til den offentlige orden, og det er, som i Østrig, forbudt at benytte dem, hvilket ville gælde enhver tysker, eller dette er ikke tilfældet, og de kan af alle tyskere benyttes som efternavn, idet de placeres efter fornavnet i stedet for foran dette, således som det var tilfældet indtil 1918.

105. Dette er ligeledes den opfattelse, som Oberlandesgericht Dresden (regional domstol i Dresden) gav udtryk for i sin kendelse af 6. juli 2011, hvorved den påbød de tyske myndigheder i byen Chemnitz at registrere Nabil Peter Bogendorff von Wolffersdorffs datter under hendes britiske navn, nemlig »Larissa Xenia Gräfin von Wolffersdorff Freiin von Bogendorff«³⁵. Såfremt det ikke strider mod hensynet til den offentlige orden for hendes vedkommende, kan jeg ikke se, hvorledes det kan være tilfældet i relation til hendes far.

33 — Dom Sayn-Wittgenstein (C-208/09, EU:C:2010:806, præmis 89).

34 — Jf. Oberlandesgericht Dresdens (regional domstol i Dresden) kendelse af 6.7.2011, der er nævnt i punkt 18 i nærværende forslag til afgørelse.

35 — Jf. punkt 18 i nærværende forslag til afgørelse. Min fremhævelse.

106. Det er min opfattelse, at min teori bestyrkes af de vage svar på mine spørgsmål, som den tyske regering gav i retsmødet, hvormed jeg ved hjælp af tænkte eksempler ønskede at fastslå, om et udenlandsk navn, der indeholder egentlige udenlandske adelstitler eller ord, som på tysk er udtryk for en adelstitel, men ikke har denne betydning på det udenlandske sprog, strider mod tysk ordre public. Den tyske regering gav ikke præcise svar, men insisterede på, at svaret afhang af det enkelte konkrete tilfælde. Såfremt forbuddet mod at benytte adelstitler virkelig henhører under tysk ordre public, ville svaret have været enkelt og ville have været det samme i de tænkte eksempler.

107. Den tyske regerings argumentation er endvidere udtryk for, at brugen af adelstitler på de førnævnte betingelser alene er forbeholdt de betegnelser, der blev tildelt under det tyske kejserdømme inden 1918, med henblik på at bekæmpe falske titler, som borgere havde fundet på. Bortset fra at det er vanskeligt at konstatere, at der er tale om en virkelig og tilstrækkelig alvorlig trussel mod den offentlige orden, og at det navn, hvori denne »falske titel« indgår, ifølge den tyske regering lovligt kan benyttes af senere generationer, er argumentet om beskyttelse af egentlige adelstitler paradoksalt i betragtning af de demokratiske og lighedsmæssige værdier, der inspirerede Weimar-forfatningen og særligt dens artikel 109, hvis formål ifølge den tyske regering er at beskytte den »republikanske orden«³⁶.

108. Henset hertil finder jeg, at begrundelsen, der støttes på adelstitlernes afskaffelse, bør forkastes.

VI – Forslag til afgørelse

109. Jeg foreslår på baggrund af det ovenfor anførte, at Domstolen besvarer det præjudicielle spørgsmål, som Amtsgericht Karlsruhe (byretten i Karlsruhe) har forelagt, således:

»Artikel 18 TEUF, 20 TEUF og 21 TEUF skal fortolkes således, at myndighederne i en medlemsstat er forpligtet til at anerkende en navneændring for en statsborger i den pågældende medlemsstat, hvis denne samtidig er statsborger i en anden medlemsstat og ved en navneændring har erhvervet et navn, som han frit har valgt, og som indeholder flere adelsbetegnelser, for så vidt som national ret i den første medlemsstat, samtidig med at adelstitler er blevet afskaffet, tillader, at de benyttes som led i efternavnet.«

36 — Den tyske regerings formulering i retsmødet.